

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV. Károly-körut 20.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Láng Lajos egy előadása.

Az olyan előadás után, mint a milyent nemrég Lubrich Ágost egyetemi tanár úrtól hallanunk kellett, és mely minden igazi emberszeretettől telt férfi arczába a szégyenpiert kergette, valóban jól esett már egyszer a humanizmus és felebaráti szeretet hangját is hallani, mely mintegy balzsamot öntött azokra a sebekre, melyeket Lubrich úr az ő gyűlöletes kifakadásaival a zsidó felekezeti hallgatóság kebelén ütött.

És ezt az írt Láng Lajos egyetemi tanár nyújtotta nekünk. Az igen tisztelt tanár szép előadása, mély benyomást tett hallgatóira, kik közt még azok is, kik az antiszemitaságot sportból úzik, mintegy lefegyverkezve meghajoltak a tudós tanár érvelései előtt. A tanár ideális célja: a chatedra magaslatáról az igazság védelmére kelni.

Ezt tartván szeme előtt Láng Lajos úr az elenséges áramlat daczára is, és oly eredményt vivott ki, mely vetélkedhetik bármely más sikerrel.

A szellemes tanár gazdasági kérdésekről szólva, kifejté, hogy a tolerancia eszméjének fejlődése, karöltve jár a gazdasági eszmék fejlődésével, mert a gazdasági eszmék fejlődésének és terjedésének főfeltétele a műveltség, és ez utóbbival az intolerantia össze nem fér. Csak a legesztelebb, legvadabb és leggonoszabb ember, képes valamit azért gyűlölni, mert más t hisz, mint ő. Eme állításnak helyességéről — úgy mond — meggyőző a zsidók története a középkorban. Mikor a vagyont, a hadi zsákmányt, a munkát a harc képezte, szóval midőn a nyers erő volt az igazságszolgáltató, mikor a kolduló barátok ideje volt, és így a vagyonszerző és munkás zsidók élénk kontrasztot képeztek az akkori felfogással, a gyűlölet a zsidóság ellen, az üldözés eme munkásosztály ellen tetőpontját érte. — Az izgatás a gyűlölet apostolai a papok voltak, kik féltvén a hit súlyedésével, kényelmes állapotuk súlyedését, minden utat-módot megkíséreltek, hogy a népet a zsidók ellen felizgassák. Másrészt az abszolút monarchák rossz szemmel nézték a szabadelvű zsidókat, és legtöbb közülök részint az előbbi oknak, részint a papi befolyásnak engedve a zsidókat üldözni kezdték. A zsidóknak a keresztény országokban maradásuk nem volt. Egy ország volt csak, a hol egy más felekezet, t. i. a mohamedán a felvilágosodás fáklyájával kezében, reménysugarat küldött a szétszórt zsidók lelkébe és ez Spanyolország volt, hol épen akkor a mór kultúra egészséges csirázásban volt. Ide menekültek a kiűzött zsidók, kiknek a kha-

lifák örömet megnyiták az ország kapuit, és ezt a tettöket nem volt okuk megbánni, mert nemcsak a legnagyobb financierek, de a legkitünőbb orvosok, philosophusok, költők spanyol zsidók valának. A mór cultura csakhamar remek virágzásnak indult, de mikor a két nép együtt teljesítette kulturalis hivatását, akkor jött a hódító kereszt, magával hozva az intolerantia szellemét. A mórok szétűzettek, részint pedig vallásuk elhagyására kényszerítették, Izabella és Ferdinándnak jutott ama fenkölt szerep, csupa igazhitűségből bitófákat emelni a zsidók számára.

Alig aludtak el a máglya lángjai, mikor Ferdinánd lángostorral úzé ki a szerencsétlen zsidókat ama földről, melyet évszázadokon át szeretni tanultak meg. Az úzött zsidók Portugalia karjába veték magukat, és ez elég vendégszerető volt a zsidóknak oly feltétel alatt menedéket nyújtani, ha gyermekeiket megkereszteltetik. Ugyan miért szenvedtek ők évezredek át, nem-e hitökért? S most ők, kik e hitért vérezni tanultak, mondják gyermekeiknek: térjetelek át?! Ez lehetlenség volt, és ez ellenzés a legtermészetesebb lélektani alapkából indult ki. Inkább gyilkos törrel fosztá meg gyermekét életétől, nehogy vallásától kelljen megfosztania! S a zsidók újra elszéledtek, s a gondviselés őket Olaszországba vezérlé, hol a gazdasági eszmék előhaladott stádiumban állottak, hol mindenki becsülte a munkát és takarékoságot. Velence, Genua nagyrésztben nekik köszönik nagyságukat. A hollandi zsidók pedig Amsterdamt ruházták föl világkereskedelmi nevezetességgel. Egy nemzetnek sem kellett a középkorban megbánnia, ha a zsidókat befogadta, a mór Spanyolországnak kulturát és gazdasági felvirágzást hozának, a keresztény Olaszországnak gazdaságát a legmagasabb fokra emelték. Az industrialismus fejlődése, mint ebből kitünik, a tolerancia fejlődése egyszerűsmind. Hol mindenki dolgozik, hol mindenki látja egymásnak arczáról az izzadtságot csurogni, hogy kenyerét megszerezze, ott irigységről, intolerantiáról szó sem lehet. Az intolerantia, a zsidógyűlölet a középkori országokban volt lehetséges, ma, hol egy tunya főnemes eladósodva gyűlöletes szemmel néz a munkás zsidóra, és hol egy elnyomott jobbágy osztály dühét a zsidón akarja kitölteni, melynél még ő is hatalmasabb, ma ez már nem vallási intolerantia, hanem anarchikus jeileggel bíró forradalmi jelenség.

Velenczében, hol zsidó keresztény egyképen szállt hajóra, hogy kenyerét megkeresse, ott az

intolerantia gyökeret nem verhetett. S ha a gazdasági eszmék fejlődése általános lesz, ha a munka még a proletárokat is zászlaja alá csődíti, ha a tükörkép szelleme a szalonokba, a pálinkamérésbe és a korcsmákba is elhatol, akkor a zsidó kérdés természetesen megoldatik az antiszemita »honatyák« kegyes pártfogása nélkül is.

Közli: *Sg.*

Roth Salamon bűne.

Teleky Sándor gróf koltói magányában néha olyanokat elgondol, hogy a világgal érintkezésben álló embernek, aki nyilt és elfogulatlan szemmel nézi az események folyását, szinte csodálkozik ama koltói bölcseségek fölött, melyekből nem tudni rosszakarat vagy naivság szól-e belőlük. E héten a nemes gróf ismét egy »tárczát« eresztett a »Budapesti Hírlap«-ba, a melyben elmondja, hogy Róth Salamon felsőbányai vásár-vámbérlő kérvényt nyújtott be az ottani városi kapitányhoz, hogy az országos vásárt, melyet a hosszú napon kellett volna megtartani, más napra tegye át. Ezt a kérelmet a kapitány azonban elutasítá, minek folytán Róth Salamon levelezési lapokat küldött szét a vidékre, melyek által értesíté a közönséget, hogy az országos vásár szeptember 29-től október 6-ára lőn elnapolva. A nemes gróft ez a csel szörnyen megharagítá, annyira, hogy »tárczát« irt róla a »Budapesti Hírlap«-ba, mely lapnak tudvalevőleg rendkívül jól esik, ha hasábjait antiszemita cikkeknek megnyithatja. No hát ez egyszer a gróf ur valóban kitett magáért; olyan antiszemita káromkodásokat vitt véghez az ő tárczájában, hogy bátran kitehetné bármely ponyványra a »grausambe rittergeschichten« közzé. De hogy a közönség lássa, hogy mi nem tulozunk, ide iktatunk egy paszszust, — a legszelidebbet — abból az említett tárczából:

»A plutokrácia uralma a legveszedelmesebb az államban, „a pénzuralom a legszenyesebb eszközökkel erkölcsstelenit, s csakis vesztegetés és ijedtség által tarthatja fenn magát s tejesztheti hatalmát, s ha egyszer kezébe ragadta a hatalmat, pióczája az országnak, önző, kizsákmányoló, kicsinyes és nemtelen. Ha az uzorás hálójába kerítette adósat, korlátlan ur felette. Ma nálunk Ugöcsába, Beregbe, Mármarosba, szóval a felső vidéken a zsidó az

ur, a paraszt fehér rabszolgája, a polgárság hűbérese, s a gentry, — mely már alig létezik. — alattvalója. Így van ez alant, de így van ez fent is. A pajeszes zsidó nyúz bennünket a Rotschild-csoport nyúzza az országot. él, uralkodik, övé az ország és hatalom, reformálja a felsőházat, s korlátolni fogja a sajtószabadságót. S i c v o l o, s i c j u b e o, s na nem: felmondja a tőkét, s elvonja az abrakot.«

No hát szép hatalom az, a mely azt sem képes kivívni, hogy a felsőbányai vásár hétfő helyett kedden tartassék meg. De azért a nemes gróf mégis szidja a zsidó hatalmat. Ha R o t h Salamon felsőbányai vásár-vámbérlő a hosszú napon nem akart vámot szedni és a saját érdekeit a városi kapitány szeszélyei ellen úgy, a hogy megóvni akarja, a grófi tárczairó ur már minden zsidóban csalót, uzorást lát és tárczája egy másik részében tala-kodónak, szemtelennek is elnevezi azt a felekezetet, melyhez Róth Salamon tartozik. Miért nem jut egy zsidónak sem eszébe, mikor árva vagy egyéb idegen pénzek, előkelő tisztviselők általi elsikkasztása a közmegettebotráncokozás tárgyát képezi, miért nem jut ekkor és egyéb hasonló alkalmakkor egy zsidónak sem eszébe, az egész katholicizmust vádolni mert egy róm. kath. tisztviselő ezt vagy amazt a csinyt elkövette?

Azt, amit Róth Salamon tett, ha gentry ember megcselekszi, hét vármegyére terjed a hire, hogy milyen »nagyszerűen főzte le felsőbányai Bányai Pista, azt a városi főkonstáblert, és legalább is farsangig kaczagtak a »sikerült« csiny felett. De mivel hogy zsidó tette, még pedig nem minden indok nélkül, hát ezt már oly gonoszságnak bélyegzik, mely árnyékát az egész zsidóságra veti. Hogy milyen a zsidók hatalma, azt a nemes gróf ne abból ítélje meg, hogy egyes zsidó milliomosokat az ő irka firkája meg nem közeletheti, hisz ezeknek a nagy uraknak az antiszemizmusz ép oly kevéssé van utjukban mint az oroszoknak a kukacz. Ezeket a pénz-hatalmakat az olyan izgatás, mint a mily például a grófé, cseppet sem bántja, hanem azt a szegény zsidót, kinek helyzetét ezek az izgatások annyira megnehezítik, hogy a körülötte nyilatkozó gyűlölettel szemben, ha fennállani, ha megélni akar, kénytelen olyan eszközökhöz fordulni, melyek néha a család színét is viselik.

Teleki Sándor ur tárczájában azt állítja, hogy ez

TÁRCZA.

Bulgáriai levelek.

IV.

Irtam már egyetmást a bulgáriai zsidók viszonyairól, úgy, a mint azt alkalmam volt megfigyelni Bulgária fővárosában, Sofiában.

Ezuttal szándékom Bulgária vidéki városainak — különösen pedig Kelet-Rumelia, — vagy mint Bulgária álmódosoi nevezni szeretik — Dél-Bulgária zsidóságáról, — értesíteni e lapok szives olvasóit.

Sofiából Kelet-Rumeliába menve egy kis kerülővel meglátogattam Szamakovot, Bulgária gyárvárosát.

Ne méltóztassanak megijedni, Bulgária gyáripára nem fenyeget bennünket elnyomással.

Legfőbb iparczikkeik: szarúnyelű bicsak, csutora, fa-és vaslapát, villa, nyírfasépró s egyéb a mezőgazdaság és háztartáshoz szükséges primitív eszközök.

Van azután Szamakovban két serfözde és egy gyufagyár. A serfözdek egyike és a gyufagyár azonban már európai emberek kezében van.

A zsidóság az említett iparczikkek előállításánál éppen úgy, mint forgalomba hozásánál nagy szerepet játszik.

Szamakovban a muszka idők előtt előszeretettel laktak a török nagy urak. Nem egy palota romja hirdeti hajdani urának gazdagságát, éppen úgy, mint a fényezéshez való előszeretetet.

Ma már más minden. A palotákban raktár-

helyiségek vannak, s egy török úr háremében egy derék magyar iparos állította fel fazekas műhelyét.

A mint mondám Szamakovban a zsidóság előkelő szerepet játszik, melyet azonban úgy értelmességük, valamint becsületességük, s bizony anyagi helyzetük folytán is méltán megérdemelnek, a nem jut eszébe senkinek, hogy ezért antiszemitanak búsulja el magát.

Itt, mint a viszonyokra igen jellemzőt megemlítem, hogy Szamakov egyik legszebb utcáját, a zsidó negyed utcáját: »Mózeses-utcának« nevezte el a városi hatóság, s ez a felírás ott pompázik az egyes utcasarokokon anélkül, hogy ezért valaki a zsidóság tulkapásairól s nem tudom én még miről zengedeznék a hívők és hitetlenek lelki épülésére.

A szamakovi gyártelepek, mint a bulgárok e kisebb-nagyobb műhelyeket nevezni szeretik, látják el Bulgária nagy részét az említett iparczikkekkel. Óriási hosszúságú bazároknak ülnék az árusok és sűrögnek-forognak a vevők.

A zsidó kereskedőt itt is, mint azt már multkor említem, előnyösen meg lehet különböztetni a görög és örménytől. Nem ellenkezik, s a mi fő, nem esküszik minden második szavánál, mint emezek.

A zsidók elsajátították a törököktől ezek jó tulajdonságait, anélkül, hogy hibáikat is magukévá tették volna.

Szamakovban laktamkor egy örmény vendéglőjébe szállottam. Az ottani viszonyokhoz képest rémséges árt fizettém azért, hogy szobámban két-három széket összehozva, úgy a hogy kinyugodtam a nap fáradalmaival.

Már el voltam testileg-lelkileg csigázva, midőn egy kávéházban szomszédommal beszélgetésbe elegyedve elpanaszkodtam neki keserves helyzetemet.

Olaszországban, Franciaországban, Angliában nincsen így és ennek bizonyítására elmondja hogy Garibaldi alatt egy hadtestben szolgált F e n z i ezredessel, kivel egyszer együtt vacsorált és közben az esti lapot olvasva, ezeket találta benne:

»Üdvözljük Verona városát, hogy Fenzi ezredest képviselőjének választotta, ő az első izraelita. az olasz parlamentben.«

— Hát te zsidó vagy? kérdé Teleki gróf

— Az.

— Lásd, én ezt nem tudtam.

— Én még most sem tudom, mi hiten vagy, felelé Fenzi.

*

Hát tudja-e a nemes gróf, honnan van így, és hogy Olaszországban a zsidók már teljesen asszimilálódtak? Az onnan van, uram, hogy az olaszok közt nem akadnak Istóczyk és Teleki Sándor grófok, kik a zsidók ellen izgatnak. Engedjétek a magyar zsidóságot békésen fejlődni és ne akadályozzátok meg hazafias törekvéseiben, mert azt a válaszfalat, mely a zsidó és nem zsidó közt fennáll, azt nem a zsidók, hanem az antiszemitizmus emelte. —i.

Középiskolai miseriák.

Igen furcsa helyzetben vagyunk akkor, midőn sérelmeinket nyilvánítani akarjuk; mert ily esetben ellenségeink rendszeren azt szokták mondani, hogy a zsidók tulságos mértékben érzékenyek. Ha pedig elhallgatjuk a rajtunk elkövetett méltatlanságokat, akkor pedig nagyon hajlandók ezt gyáva-ságnak bélyegezni, és ez által csak vérszemet kapnak az üldözés folytatására. Mindazonáltal vétkes mulasztást követnénk el, ha nem vennénk tudomást mindenről, a mi bennünket közelebbről érint, és nem gondoskodnánk kellő orvoslásról annyira, amennyire ez nekünk sajátos viszonyainknál fogva lehetséges. Hisz a néma gyermeknek még az anyja sem érti a baját!

Tehát a dologhoz! Még emlékezni fognak rá a t. olvasók, hogy Trefort miniszter úr körülbelől ezelőtt egy évvel körrendeletet bocsátott ki, amelynek hivatása volt a gymnasiumi és reáliskolai tanárokat arra figyelmeztetni, hogy az iskola nem alkalmas hely az antiszemitáskodásra,

Nem látszott egy cseppet sem meglepve, hanem egész egyszerűen azt mondá, hogy úgy kell nekem, minek szállok én örményhez.

»De hát hová szálljak, ha én ismeretlen vagyok, s fuvarosam ide állított be.«

»No hát jöjj velem, majd találunk szállást.«

»Igen, de én mindössze tán még csak egy hetet fogok itt tölteni.«

»Az nem tesz semmit, — mondá ő, — s csakugyan elvezetett egy szomszédjához. Csinos, lakályos kis szobát kaptam. A ház tulajdonosa zsidó kereskedő volt, s haznépemmél szabad óráimat elcsevegvé alkalmam volt e családot megismerni, s ez a megismerés csak a leg-összintébb tiszteletet keltette fel bennem.

A zsidóság igen egyszerűen, de jól él, s ha viszonyítjuk életmódját az egyéb lakosokéval, azt lehetne mondani, életmódjában fényűző

Fényűzést pedig csak egyben szeretnek a kelet zsidói. De ebben azután azt mondhatnám, hogy pazarok. Véghetlenül szeretik az ékszereket. De ezek megválasztásában annyi fejlett műizlést találtam náluk, mint sehol másutt.

Mindenik, csak kevésbé is tehető zsidó családnak egész családi ékszerháza van, s nem ritkán különösen antik ékszerekben olyan szép darabokat lát náluk az ember, hogy nem győzi eléggé csodálni.

S e téren különösen excellál a szamakovi zsidóság, a mit én azon már említett körülménynek vagyok leginkább hajlandó betudni, hogy a várost annak idején a dúsgazdag török főurak előszeretettel választván lakóhelyüknek, az itteni zsidóságnak különös alkalma nyílt az antik és a modern ötvösség remekeivel megismerkedni.

Házigazdám szivessége folytán egy ilyen arany és ezüstnemű áruval is megismerkedtem, s ennek üzletében

hanem iparkodjanak inkább szabad óráikban tudományos ismereteiket szaporítani, ami által kétségtelenül, — közvetve bár, — többet használnának maguknak és a hazának, mint a rablók tanának, az antiszemitizmusnak terjesztésével. Igenis, ha tökéletesen műveltek lesznek, akkor ők nem lesznek antiszemiták, ezért jótállhat bárki. Azonban mi történik? Hogyan respektálják a miniszter figyelmeztetését bizonyos középiskolákban? Tisztelet a kivételeknek. Mert hát van hálistennek ilyen is! De tény az, hogy léteznek gymnasiumok, a melyekben Trefort úr minisztersége alatt egy és ugyanazon osztályban külön vannak választva zsidó és nem zsidó fiuk. Vajjon minek köszönhetjük ezt? Hát ez az úgynevezett egyenjogusítás? Hiszen ez még az egyenjogusítás előtti időben sem történt. De menjünk tovább. Mindjárt az első napon, midőn az előadások kezdődnek, kérdi a tanár: hány izraelita tanuló van az osztályban, hát mondja valamely fiu: ennyi és ennyi. Erre azt mondja a tanár: »Nagyon sajnós, hogy ily sokan vannak!« Hát ezt a megjegyzést minek köszönhetjük? Vajjon tán ez is az egyenjogusításhoz tartozik? Ha valamely zsidó fiu felel, a tanár világért sem adna neki akár egy bátorító szót avagy utbaigazító pillantást, hanem mihelyt a fiu a „felmondásban“ csak egyetlen egy jottát elhibáz, a legdurvább kifejezések kíséretében, miket itt közölni nem lehet, helyre küldetik. Ha valamely nem zsidó fiu felel és valamit nem tud, a tanár utbaigazítja, nyájasan bátorítja és jó osztályzatot is ad neki. A zsidó fiu mindig egy fokozattal rosszabb osztályzatot nyer, mint a minőt igazság szerint érdemel. De azért egyenjogusítva vagyunk!

A tanulók ezt az elbánást látván, mi természetesebb, mint az, hogy ők folytatják abban a szellemben, mely a tanár úr magatartásából nyilatkozik. Itt még azt is szükséges konstatálni, hogy a vidéken a jelzett irányban még rosszabbul állnak a dolgok, mint a fővárosban, és ha csak századrésze igaz azokból, a miket csak úgy magánúton megtudunk, akkor is czélszerű lenne valamit tenni a gyalázat elhárítására, de hogy mit és miképen, ez már más kérdés. Egyik helyen már annyira ment a tanár önkényes eljárása egy zsidó fiuval szemben, hogy »ez a »gyáva zsidó« legmagasabb fokú elkeseredésben kénytelen volt tanárának e szavakat mondani: »Ne ugass, te kutya!«

egy ezüst műve arannyal gazdagon diszitett nargilet (vizi pipát) láttam, amely bármely kiállításnak diszére válnék.

Szamakovból Kelet-Ruméliába menve, itt először Tatar-Pazardzsik városban állapodtam meg néhány napra.

Tatar-Pazardzsik keleti értelemben vett kereskedelmi város, hogy tehát jelentékeny és befolyásos zsidó lakossága is van, mondanom sem kell. De itt már a törökökkel meg kell hogy osztozzanak a kereskedelem hegemóniájában.

Tatar-Pazardzsikból vasuton mintegy másfél óra alatt Philippopolisba értem.

Nem lehet e czikkem célja Philippopolis szépségeiről hosszabban írni. Elég legyen itt röviden annyit megjegyezmem, hogy Konstantinápolyon kívül egész keleti vándorlásom alatt egy város sem tett oly kellemes, és mondhatom, oly állandó benyomást reám, mint Philippopolis.

Itt hosszabb időt töltvén, alkalmam nyílt Kelet-Rumélia viszonyaival közelebbről megismerkednem.

Ez az úgynevezett autonom-állam valóban óriási haladást tett azon rövid idő alatt, hogy a török járom alól felszabadult.

A legkülönbözőbb nemzetiségek, benszülöttek úgy, mint bevándorlottak, s a legkülönbözőbb vallásfelekezetek egymás mellett, s nem egymás rovására fejlődnek, erősödnek a szabadság melegénél.

Nagy érdeme van kétségtelenül e tekintetben Kelet-Rumélia volt gouverneurjének; Aleko pasának, mert ő török pasa létére mindent megtett, hogy az új állam intézményei a valódi szabadság kivánalmainak megfelelőleg fejlődjenek, s így mi természetesebb, mint hogy az egyes vallásfelekezetek a leghelyesebb autonomiát élvezik. □

Képzeltetni, hogy mily nagyok lehettek a szenvedett sérelmek, ha már »a gyáva zsidó« is ilyesmire határozta el magát. Ily esetek a vidéken nem épen a ritkaságok közé tartoznak. Persze sokszor az illető tanulót kizárják az intézetből, de egy kis tárgyilagos bírálat mellett az illető »tanárt« sem volna szabad büntetés nélkül hagyni.

Igy keserítik el a szegény zsidó tanulókat, így ültetnek gyűlöletet a gyermek kebelébe, a hová az ember-szeretet és humanizmus magvait kellene elhinteni. A gyermekéveket így töltik meg keserőséggel és megméltatlansággal az ifju kedélyét, amidőn ez tele van a legszebb reményekkel, jó szándékkal és lelkesedéssel a polgári erények és hazafiúi kötelességek teljesítése iránt.

A dolog illetően állása mellett mi természetesebb annál, hogy gondoskodnunk kell valamiről, még pedig gyorsan, a mi által e visszas állapottok megszüntetését elérni lehetne. Az nem elegendő, ha mi felhívást teszünk közzé a zsidó ifjusághoz, mely szerint őt a tanulástól igyekezzünk elvonni. Mert hiszen ha tanult embereink nem volnának, akik részint a gazemberek által ellenünk terjesztett rágal-makat megczáfolják, és a kik másrészt alapos, jogos és méltányos óhajainknak és panaszaainknak hű kifejezést adnak, akkor még jobban vágnának fát a hátunkon. **Tanulni tehát minden körülmények közt kell.** De azért nem kell mindenkinek hivatalra aspirálnia. Kérdezze meg azt a zsidót, aki valamely alárendelt állami hivatalt, mondjuk irnoki állást foglal el, vajjon kellemes dolog-e egész esztendőn keresztül oly diszes kompániában lenni, a hol folytonosan a zsidó hitre nézve reggeltől estig oly gyalázó kifejezéseket kell hallania, miket e helyen visszaadni nem lehet, sőt nem is szabad.

De nekünk mégis feladatunk egy oly nemzedéket nevelni, mely elég jellemzilárdsággal bírjon arra, hogy lelke üdvösségét egy fazék lencséért oda nem engedi senkinek. Mert mióta az antiszemita banda áskálódik ellenünk, anélkül, hogy hajaszála görbülne, azóta napról-napra rosszabbra fordul a helyzet, és bizonyára még sokáig nem fog jobbra fordulni. Ennek a helyzetnek elviselhetésére tehát testben, lélekben erős nemzedéket kell teremtenünk, még pedig nem más által, mint jó nevelés és iskoláztatás által.

Amicus.

Perlaky és Kern.

Perlaky Kálmán és Kern Tivadar fővárosi ügyvédek élénk beszélgetésekre adtak okot e héten a fővárosi társadalmi körökben. Összeszóllalkozás történt köztük az egyik járásbiróságnál. Az összeszóllalkozásról alig emlékeznénk meg, ha annak oka nem volna olyan természetű, mely megjegyzéseinket egyenesen provokálja. Mi volt az az ok? Perlaky Kálmán valami keresetet nyújtott be a járásbirósághoz, melynek felzetén a következőket lehetett olvasni: »Sommás kereset N. N. izraelita nő ellen (lakik stb.)«. Kern Tivadar ezt a furcsa czimet a tárgyalás alkalmával kritizálta, a mire Perlaky úr megjegyzéseket tett és végre elkeseredett szóharczczá fajult a polemia.

Ne értessünk félre. A vallás nem tartozik sem azok közé a dolgok közé, a miket szégyenleni szokás, sem speczialiter nincs oka a zsidónak vallását megtagadni, és így ha valakinek azt mondják, hogy zsidó, tökéletesen egy a hatás azzal, mint mikor azt mondják: kalvinista vagy katolikus. De a mint sértést nem kereshet senki a szóban magában, és a mint élczet nem enged meg a hely komolysága, ép oly bizonyos, hogy ennek az incidensnek komoly jelentősége mégis van, a mely komoly jelen-

tőség kényszerítette arra Kern Tivadart is, hogy szó nélkül ne hagyja a dolgot. Ezzel a szóval: izraelita nő, mikor azt a foglalkozás helyett, mintegy faji jellegként ott tüntetik fel, a hol annak egyáltalában helye nincs, akkor annak mondója inzultust akar elkövetni, és ha a megbántás nem sikerül, bizonyára nem a szándékon, nem az akaraton mult. Az akarat és a szándék meg volt, és miután az ily sértési szándék, az ily sértő akarat csakis épen a zsidóság ellen nyilvánul, szeme közé kell nézni nem a nem történt inzultusnak, hanem az inzultálni vágyó szándéknak.

Ha ez a szándék meg van, azon nincs okunk csodálkozni. Hiszen virágozik az antiszemizmus és történik arról is gondoskodás, hogy ez a kórság minél szélesebb körben elterjedjen, tehát ma már nem ritka eset, ha gyűlölet terjesztésére minden alkalmat megragadnak. De, hogy ezt az alkalmat az igazságszolgáltatás csarnokaiban keressék, és hogy épen Perlaky Kálmán legyen az, aki ennyire markol bele polgártársai vallási élczetébe, az már valóban megdöbbenő.

Ki az a Perlaky Kálmán? Fővárosi ügyvéd; nem a soi disant előkelők közül való, hanem csakugyan olyan, a ki joggal megkövetelheti, hogy bármily ügyben kimondott szava súlylyal bírjon, ki tudományát, társadalmi állását, szellemi erejét a főváros minden körében fölényyel birta érvényesíteni, és a ki irányában épen ez okok miatt nem lehet föltételezni, hogy az ő fejét is megzavarták Istóczy és tanai. Perlaky Kálmán azok közé tartozik, kik nem csak számba akarnak vétetni, de számba is veszik. Ő neki jól kell tudnia, hogy az antiszemizmus okvetlen társadalmi dekompozícióra vezet, a mit ő bizonyára legkevesebbé óhajt.

És mégis Perlaky Kálmán egyik hivatásszerű ténykedésében jelét adja annak, hogy a zsidó ellenében az izgatási szándék megvan, sőt e szándék jogosultságát a szintén hivatását teljesítő kartárs ellenében úgy védi, hogy a kifejlődött heves jelenetek tiltakoznak a felfogás ellen, mintha Perlaky Kálmán csak egy rosszul sikerült élczet kockáztatott volna meg.

Kern Tivadar felszólalt ellene. Nem a zsidó szólalt fel, hanem a jogvédő, ki első sorban védte az igazságszolgáltatás alakiságát, másodsorban érvényre akarta emelni azt az elvet, a mit oly nagyon hangoztatnak, a mi a törvényben is kifejezésre talál, de a mit az emberek mégis a legszívesebben ignorálnak, sőt a jog- és társadalmi életből egyaránt kiküszöbölni szeretnének: a jogegyenlőséget, a törvény előtti egyenlőséget.

Kern Tivadar felszólalását a komoly, gondolkodó világ magáévá tette, mert e felszólalás kifejezése volt a megsértett jogérzetnek. Szerény kifejezése volt, de mégis kifejezése, elegendő arra, hogy óvást emeljen azon tendenciák ellen, melyek végeredményükben a jogrend és államlét ellen aknatamadást képeznek.

Az a járásbirósági jelenet, mely a két ügyvéd közt folyt le, a középkori felfogás intoleranciájának összeütközése volt a modern állam jogintézményeivel. Perlaky Kálmán egyéni tulajdonait tekintve, sajnáljuk komolyságának szenvedett vereségét, annál is inkább, mert Perlaky Kálmántól más téren voltunk jogosítva erélyes és eredményes működést várni. Az ily összeütközéseknek többszöri ismétlődése, az ily intenczióknak ismételt nyilvánulása a meghatározhatlanságig devalválja még az oly érté-

ket is, a minőt Perlaky eddig képviselt. Kern Tivadar emelt ellene óvást, de ez óvásemelés magán hordta Kern kartársi figyelmének jeleit is, a melyek ez óvást nem engedték oly érdessé tenni, minő az lehetett volna.

A társadalom egész összeségének érdeke követeli, hogy az ügyvédi karban ne terjedjenek azok a jogegyenlőséget lábbal tipró tendenciák, mert ha a törvénytisztelet még a törvény óreiben is meginog, akkor a társadalmi és jogrend biztosítéka csakugyan ki lesz szolgáltatva Istóczy és elvtársainak.

II—y.

Berlini antiszemitizmus.

Berlin, okt. 7.

A választási mozgalom ismét élénkebben foglalkoztatja berlini a közönséget azzal a kérdéssel, melyet Stöcker felvetett, és a mely a zavar és sötétség elemeitől »zsidó kérdésnek« kereszteltetett. A német fővárosban, mint minden nagyobb városban, sok olyan egyén van, aki anyagi helyzetének megváltoztatását az antiszemitizmustól reméli s így örömet ragadja meg az alkalmat a Stöcker által hirdetett eszmék terjesztésére, mert ezektől várja annak az időnek beálltát, a midőn szabad lesz a zsidók vagyonában osztozkodni.

De nemcsak ez ábránd, hanem az a körülmény is, hogy Löwe Lajos berlini gyáros és a berlini I. kerület volt képviselője ellen az antiszemiták Wagner A. tanárt jelölték, nagyban hozzájárul az antiszemita gyülekezetek és értekezletek megújulásához. Az agitáció, melyet Stöcker és Wagner kifejtének, valóban tulszárnyal minden képzeletet. Stöcker nem átalja a legocsmányabb lebujszókban is felkeresni elvtársait és sűrű mellett kapacitálni a spelunkák törzsvendégeit. Itt ugyanis főleg azokat az elemeket igyekszik eszméinek megnyerni, melyeket leghamarább lehet a vagyon elleni merényletekre izgatni. A munkáspárt tagjai — dicséretükre legyen említve, — távol állanak az antiszemita agitációtól, sőt egyenesen szakítottak azzal a frakcióval, mely antiszemitizmus czímen a legvadabb nihilizmust akarta átplántálni a munkáspárt tisztán demokrata elveken nyugvó szövetkezetébe. Sőt annyira megy a munkáspárt ellenszenve Stöcker álszenteskedő, minden ízében hazug frázisai ellen, hogy tüntetőleg sorakozott Singer Pál (zsidófelekezeti) munkásvezér zászlaja alá, kit pártja a berlini IV. kerületben képviselőjelöltül fel is állított. Ellenjelöltje Köller I., aki egyik programbeszédében azt állította, hogy ő a zsidók tartózkodási és kereseti jogát korlátozni ugyan nem akarja, de kívánja, hogy főleg a bírói karban a zsidó elem jobban el ne szaporodjék, és hogy az államügyek vezetésére kizárólag keresztények gyakoroljanak döntő befolyást.

Ő az 1847-iki zsidó törvény alapján áll, és e törvényt újra szeretné behozatni. Ezt az álláspontot különben nemcsak ő, hanem az egész konzervatív párt is osztja, melynek politikai törekvései oda irányulnak, hogy az egyenlőség elve kivételes törvények, előjogok és monopoliumpok által megsemmisíttessék. A választások f. hó 28-án fognak megéjteni, de addig is nagy szóharczokat fognak vívni a különböző pártok. A munkáspárt elhatározta, hogy minden választógyűlésre elküldi embereit, kik az antiszemita agitátorok népbolondító szószátyárságai ellen ott nyomban válaszolhassanak.

Löwe Lajos a munkások közt rendkívüli népszerűségnek örvend. Gyára mintaszerű és munkásai nem győzik eléggé dicsérni igazi humanizmus által sugallt intézkedéseit. Egy gyülekezeten Stöcker egyik agense szót kért és kifejtetni kezdé urának »magasztos« eszméit. Erre

a hallgatóság, mint egy torokkal harsogta fülébe az ál-prófétának: 'raus mit der Creatur! Stöcker hat nur Versprechungen, wie alle Schwindler, die blos für sich sorgen und Anderen nichts bieten wollen!

És valóban jellemző, hogy a berlini munkáspárt annál nagyobb undorral fordul el Stöckertől, minél több erőfeszítést tesz a közeledésre, s ép azért bátran állithatni, hogy az antiszemitizmus Berlinben csakis némely hivatalnoki és klerikális körökben talál visszhangra, no meg aztán a társadalom ama dologkerülő rétegében, a melyekből a forradalmak hiénái szoktak kikerülni.

Germanicus.

Az elcsángózott címsszalagok.

Megint van botrány és a botrány hőse megint Verhovay Gyula. A hirhedt csángóbankár, aki addig nyomatta lapját Wilkens és Waidl nyomdájában, mig adósságai a céget csödbe kergették, most egy másik fővárosi nyomdatulajdonost font be 4500 frt erejéig. Ennyit tesz ki ugyanis az összeg, melylyel Verhovay, mint a »Függetlenség« kiadótulajdonosa, Fanda nyomdatulajdonosnak tartozik. Mikor Wilkens és Waidl csödtömegmondnoka Verhovayt lapjával kiakolbólitotta, és ez házalni járt nyomda után, mig végre Fanda urra akadt, mi az utóbbit jóakarólag figyelmeztettük a következményekre. Nem vindikálunk magunknak látnoki tehetségeket, mert azt Fanda urnak mindenki előre mondhatta volna, hogy a Verhovayval való összeköttetésének jó vége nem lehet, könnyű volt tehát már folyó évi február 24-én megjelent számunkban ezt a véget jelezni egy rövid kis cikkben, melyben többek közt ezeket mondtuk:

Verhovay Gyula, kinek lapját a Wilkens és Waidl cég csödtömegmondnoka »hozomra« tovább nyomni nem akarja, sok keresés után végre talált a fővárosban még egy nyomdászt, ki elég naiv azt hinni, hogy neki fizetni fog. Mi az új nyomdászt őszintén sajnáljuk, mert tudjuk, hogy a »Függetlenség«, mely minden hűhója dacára még a nyomdaköltséget sem tudja kinyomorítani, itt is csak — »hozomra« fog dolgoztatni, ép úgy, mint az előbbi nyomdában. Könnyű neki, kinek veszteni valója nincsen. Akár tíz ezer, akár husz ezer forinttal tartozik, stb.«

Fanda úr, kinek figyelmét e sorok annak idején nem kerülték ki, azt hitte, hogy belőlünk az elfogultság tulzása szól. Sőt Verhovay kérkedve oda nyilatkozott, hogy ő, ha Fanda úr nem bizik, egy negyedévre is előre ki tudja fizetni a lap nyomdaköltségeit; de Fanda úr bizott és most egy csalódással gazdagabb és 4500 frttal szegényebb. Mert hogy Verhovay ez adósságát valaha megfizesse, arról szó sincs. De nem elég, hogy ily tekintélyes összeg erejéig megkárosítá, most még piszkolja is. Belenyul magán és családi ügyeibe, pellengérré teszi azért, mert követelni merészelté tőle azt, a mivel adósa. És ez az ember, aki csak ilyen szennyes üzelmekkel tudja magát és lapját fenntartani, az erkölcsbíró hangján beszél a morálról, és szörnyű haragra lobban, ha üzleti fortélyról van szó.

Ha zsidó laptulajdonos ily csalárd uton menekült volna hitelezőjétől, mit mindent irt volna ez az ember a »talmud morálról«, a »keresztény társadalom kiszivattyúzásáról« stb. Van valami Verhovay életében, a mi a nemzis létezését igazolja. A mivel ő másokat vádol és rágalalmaz, abba a bűnbe rendesen ő sülyed bele. A zsidók ellen most már közönségesen azzal izgat, hogy csak a mammon iránt tudnak lelkesülni, hogy sikkasztanak, csalnak, mert nem ismerik a felebaráti szeretet érzetét. Sime, mi történik? Ő, a kifogástalan ritter csángó pénzekeket sikkaszt, címsszalagokat lop és megcsalja hitelezőit; sőt még ezzel sem éri be, hanem »felebaráti szeretetét« annyira viszi, hogy a szegény rászédett és megkárosított nyomdászt még rágalmazza is. Mivitteti éjnek idején a ki nem fizetett címsszalagokat, melyeket Fanda úr zálog

gyanánt visszatartott, és e hitvány lopást másnap azzal mentegeti, hogy azért tette, mert Fanda úr — szabadkőmives. Van a szemtelenségnek egy neme, mely minden csufsága mellett is nevetésre ingerli az embert, és Verhovay legujabb szemtelensége ehhez a kategóriához tartozik. Azért meglopni és megcsalni valakit, mert az illető szabadkőmives, — ez a védekezésnek olyan fogása, a mivel eddig egy gazember sem élt, és valóban megérdemli, hogy mint a Verhovay-kodex legujabb találmánya, a csaló és tolvaj uraknak becses figyelmébe ajánl-tassék. Az ügyet különben már a fenyítőbiróság elé terjesztették, és Verhovay urnak alkalma lesz a legujabb lopási és csalási theoriát az illetékes forum előtt bővebben kifejteni.

Lapja, melyhez most már nemcsak a sikkasztás, hanem a csalás és lopás szennye is tapad, új nyomdában készül. Meddig? Addig, míg az új nyomdász hozomra dolgozik neki. Abban a pillanatban, a midőn neki az első nyomda-számlát prezentálják, be fog állani a katasztrofa, mely véget vet a — barátságának.

Argus.

A „titkos“ antiszemita.

Van öröm az antiszemita közt. És miért? Mert egy testületben, mely 400-nál több tagból áll, akadt körülbelül 30 ember, aki az antiszemita Nendtvich Károlyt akarta a Ház elnöki székén látni, Péchy Tamás a szabadelvű párt elnökjelöltje helyén. Hát bizony ez a szám bennünket nem lepott meg. Tudtuk, hogy a bevallott 17 antiszemita kívül van még legalább tíz olyan képviselő a Házban, a ki titokban minden pártot kész támogatni a hol botrányt és zavart csinálnak. És e szám nem is nagy. Minden parlamentben vannak eféle kétes elemek. Ez a parlamentarizmus élet egyik kinövése, ép úgy, mint a hogy mindenütt, a hol sajtószabadság van, a tisztességes hírlapírók mellett a zugsajtó revolveristái is élőködnek.

Ezek a titkos antiszemita, kiknek számát mi mindössze 10—15-re tesszük, nem lendíthetnek sokat a »nyilt« elvtársak ügyén. Mert attól vajmi kevés várható, a ki ismervén a bűn nagyságát, azt csak titokban meri üzni és támogatni. Az antiszemita minden ereje abban áll, hogy frázisaikkal legkönnyebben hatnak a szenvedélytől elkábitott népre. Pártjuknak tehát csak olyan tagokra van szüksége, kik elég vakmerők a hazugság és rágalom nyilt hirdetésére. Aki erre a szerepre nem vállalkozik, az »igaz« antiszemita nem lehet. A »titkos« urak tehát bármily jó indulattal és szeretettel nézzék is az antiszemita párt erősödését és sikereit, valódi antiszemita-knak nem tekinthetők, hanem csak aféle parazitáknak, melyek a zsákmányon osztozkodni szeretnének, anélkül azonban, hogy a támadás veszedelmeinek kitenni mernék magukat.

x.

Az antiszemita párt válaszfelirata.

Az országgyűlési pártok a trónbeszédre adandó válaszukat már mindannyian elkészítették. A magyar parlament komoly pártjainak általános politikai kérdéseket érintő javaslataival foglalkozni nem lévén a mi feladatunk, itt csak az antiszemita követelményeit akarjuk ismertetni, ami annál könnyebb, mert ebben az ugynevezett feliratban egy pont sincsen, a mit az antiszemita izgatás émelyítő kérdéssel már nem variált volna. A felirati tákműnek szerzője Andreánszky báró, aki mindenekelőtt kijelenti, hogy ő a főrendiház reformját szükségesnek tartja ugyan, de nem sürgősnek és tiltakozik ellene, hogy a jogosultságnál a vagyon vétessék alapul.

Hanem hát ez mind semmi! A java abban áll, hogy az antiszemita felirat a zsidókat vádolja, hogy ők az okai az anarchizmusnak, nihilizmusnak és szocializmusnak. Bi-

zonyítani ugyan nem tudják ezt a nagy mondást, de izgatásnak elég jó bizonyítás nélkül is. Ezen fogásnak furfangosan kiszámított hatását még a leggöngyösek is átlátják. Az antiszemita azt akarják elérni ezzel a rémitgetéssel, hogy a zsidóságot, mint a dinasztiaik ellenségeit odaállítsák. No de hát ezzel a vádakozással ugyan kevésre viszik. A kormányokat nem lehet oly könnyen félrevezetni és ámitani, mint a népet. A dinasztiaik és a kormányok jól tudják, hogy a zsidók minden országban és mindenkor nemcsak leg-hűségesebb alattvalók, hanem a trónok és dinasztiaik egyik legkitartóbb oszlopai voltak. A történelemben példát idézhetnénk, hogy éppen a zsidók voltak azok, kik nem egyszer mentettek meg trónokat önfeláldozó hűségükkel. Azzal tehát az antiszemita nagyon keveset fognak ártani a zsidóságnak, ha azt hazudják, hogy az anarchizmus és nihilizmus terjesztője. De van ez állításban még valami, ami minden elfogulatlan emberben visszatetszést szül, és ez a körülmény, hogy ezek az antisemita »politikuskok« nem csak az igazsággal, hanem a logika törvényeivel sem törődnek. Azt mondani, hogy a zsidók az anarchizmus és nihilizmus terjesztői és aztán azzal fellépni, hogy a zsidó világuralomra törekszik, hogy a zsidó a nemzetek vagyonát, pénzét magához ragadja, hogy az ipart, a kereskedelmet kizárólag ő monopolizálja, ez olyan abszurdum, mintha azt mondaná valaki, hogy a papság a hitetlenség terjesztője.

Hiszen a kinek pénze van, a ki világuralomra törekszik, a ki ipart és kereskedelmet üz, az csak nem fog olyan állapotokat előkészíteni, melyek az ő hatalmi állásának feltételeit aláássák!

Amilyen nevetséges, az antiszemita ebbeli vádaskodása, ép oly ostoba félrevezetési és izgatási szándék rí ki a felirat többi tételeiből is. Azt követelni, hogy a zsidók ellen kivételes törvények hozassanak, és aztán a jogegyenlőség mellett szólni, egyszerű képmutatás, a mivel csak a buta tömeget lehet bolondítani, de nem komoly politikuskokat.

A többi képtelenségekre most nem is reflektálunk, csak egyszerűen jelezzük, hogy az érintett vádaskodásokon és ferditéseken kívül többek közt még a következőkre terjesztik ki figyelmüket:

Az országgyűlés ülészakánának meghosszabbítását természetesen nem fogadja el, hogy annál gyakrabban lehessen büntetlenül izgatni.

Az esküdtszéki intézményt nemcsak a sajtó, hanem bűnügyekben is kiakarja terjeszteni. Az intenció itt is elég világos: könnyen felkorbácsolható szenvedélyeknek kiszolgáltatni az igazságügyet.

Szól aztán a javaslat a börzeadóról is, a mivel az antiszemita párt a deficizeteket fedezni akarja.

Továbbá hosszabb előadást tart a galicziai zsidókról. Megtámadja a pájeszes és kaftános zsidót, a kiről azt állítja, hogy »világuralomra« törekszik. Külön fejezetet szentel a nazai zsidóságnak is, a mely tudvalevőleg már annyira elhatalmasodott, hogy még az időjárást is irányítja. Behatóan tárgyalja végre az agrárkérdést, melyről hajmeresztő dolgokat tud elmondani.

Simonyi Iván ur, kinek ennél is különb agrárnézetei vannak, saját külön válaszfeliratot fog előterjeszteni.

A többi antiszemita pedig csak beszédeket fognak tartani.

A kezdet hétfőn lesz.

H I R E K.

— A pénzügyminiszter ur figyelmébe. Vidéki levelezőink arról értesíték lapunkat, hogy néhány antisemita pénzügyi biztos egyenesen a pénzügyminiszter ur

»egy rendeletére« hivatkozva, azon zsidó tőzséreket, kik a lefolyt ünnepek miatt üzletüket egy-két napig zárva tartották további dohány- és szivar-árusági jogaiktól brevi manu megfosztottak, mi által a szegény tőzsérek annál érzékenyebb kárt szenvednek, mert dohányáru-készleteiket most már alig tudják tetemes veszteség nélkül értékesíteni. Miután, tudtunkkal az a pénzügyminiszteri rendelet, melyre az illető pénzügyi biztosok hivatkoznak, nem létezik, tisztelettel kérjük a pénzügyminiszter urat, van-e tudomása említett közegeknek törvénytelen eljárásáról, melyet az utóbbiak gyakran csupán a célból követnek, hogy a megfélemlített tőzsértől »elnézés« czimén pénzt csikarjanak ki. Apellálunk ezuttal a pénzügyminiszter ur jog- és igazságérzetére és kérjük, hogy e visszaéléseket, melyeknek máris számos honpolgár esett áldozatul, tovább folytatni ne engedje.

— **Az enbecsület csödben.** A nyugalomba vonult csángó bankárról és a czimszalagok hőséről szól ismét az ének. Mint a gyertya, melynek lángja már-már kialudni készül, úgy tűnik fel az ő neve is. Csak a törvényszéki csárnok és az árverési hirdetések között olvasható még e név. Még néhány hét és Magyarország legbecsületesebb embere, ki megvetéssel utasította el magától a kagal millióit, egészen eltűnik majd a láthatárról. A czeglédi Cátó ellen, miután hitelezői belátták, hogy fenyítő utón nem boldogulhatnak vele, csődöt akarnak kérni. A ki pedig csödben van, az lehet ugyan bankár, de nem lehet országgyűlési képviselő. És a Porszázházban érdekes tárgyalás lesz, ha Verhovay ügyét fogják tárgyalni, és ő ép úgy, mint a zsidók, kénytelen lesz cselekvő és szenvedő vagyonát felfedezni. Verhovay cselekvő állapota pedig most nem áll egyébből: mint a czimszalagokból, Didó kutyából és az enbecsületből.

— **Starcsevics urról,** a hirhedt horvát agitatorról, a zágrábi levelezőnk a következő érdekes vonást jegyzi fel: A nemrég lezajlott tartománygyűlési választások tudvalevőleg gyakran adtak alkalmat a leghevesebb összeütközésekre; de mindazonáltal zsidók ellen a legcsekélyebb kihágás sem történt. Legérdekesebb azonban, hogy a jogipárt Rasinján a zsidófelekezeti Steiner L. urat állította fel Bedekovics horvátminiszter (nemzeti párti) és Bartalovics J. (vad) ellen. A jogi párt vezére, Starcsevics Dávid ur, maga ajánlotta Steinert, mert ő a jelöltséget, miután körülbelül tizenkét helyen kandidálták, el nem vállalhatta. Az ajánló beszédben Starcsevics ur kiemelte, hogy ő nem ismer felekezeti különbséget és hogy azért is ajánlja Steinert, hogy a népnek az ő igazi liberalizmusát bizonyítja. Steinerre a nép nagy lelkesedéssel szavazott, úgy, hogy eilenjelöltje, Bedekovics ur csak 17 szavazattöbbséggel győzött.

— **Prozelitacsinálás** czimű, mult heti számunkban megjelent cikkekre vonatkozólag a következő sorokat vetjük: Tekintetes szerkesztő ur! Szigeti József tanár urnak az Egyenlőség mult heti számában megjelent fejtegetései annál nagyobb figyelmet érdemelnek, minél jobban megismerkedünk azon valóban kétségbeejtő helyzettel, melybe a zsidó felekezeti fiatalság jutott. Mint egy jogállam szabad polgársága, ez a fiatalság, nem is sejtve a veszélyt, mely legszebb reményeit megsemmisítheti, egy része a tradícionális kereskedelmi pályát odahagyva, a tudományos pályára lépett, hol tehetségeit és szorgalmát a haza érdekében érvényesíthetni vélte. Az utóbbi időben azonban oly fordulat állott be, mely teljes lehetlenséggé teszi a zsidó felekezeti magyar ifjúnak egyetemi tanulványaik és minősítésük érvényesítését. Akármerre fordulnak, mindenütt az a végtelenül szomorító válasz harsog fülükbe: Nem kaphat alkalmazást, mert zsidó. És ha ennek daczára is csak kevesen tértek át más vallásra, annak valóban nem a helyzet türethetősége az oka, ha nem főleg az a körülmény, hogy az antisze-

mitizmus nem vallási, hanem faji kérdést vetett fel. A zsidó ellen szórt vádak és rágalmak csak arra valók, hogy a distingválni nem tudó nép előtt ily uton a fajt tegyék gyűlöltté. És fájdalom, a mit a népnél félrevezetés és hazudozás által, azt az előbbkelő körökben megfélemlítés és terrorizálás által sikerült elérniök. Ez állításom bebizonyítására legyen szabad csak egy esetet említenem, mely eléggé jellemzi helyzetünk szorongatottságát. Nemrég történt, hogy egy széles jogi ismereteiről híres fővárosi ügyvéd, Dr. N. A. egyetemi tanzékra pályázott. A pályázó, kinek ügyét két nagy nevű mágus a közoktatásügyi miniszter urnál támogatta, nem lett kinevezve. A mellőzés oka egyszerűen az volt, hogy zsidó. A keresztény hitre való áttérés is csak bizonyos klerikális körökben használ, mert egyebütt csak »zsidónak« tartják a renegátot a kikeresztelkedés után is. Itt van például Földes (Weisz) Béla ur esete. Ez az ur már harmadéve, hogy áttért és mégis zsidónak tartják, kinek előadásához alig jár valaki, úgy, hogy a szerencsétlen tanár gyakran 1, szóval egy, de még gyakrabban egy hallgatót sem talál előadási termében. Trefort miniszter ur, a ki e sajnós viszonyokat megszüntethetné, nem merészel az antiszemitákkal kikötni. Mint Pozsony város képviselőjének, muszáj neki egy kicsit az antiszemitákkal kaczerkodni. Hogy ez nagyon diplomatikus, azt elismerjük, de hogy megegyezik-e azzal, a mit ő excellenciája minden alkalommal a jogegyenlőségről, a szabadságról, a kulturállamról, a haladás és civilizációról, a testvériségről, a tizenkilencedik század követelményeiről, a humanizmusról st. zengedez, az más kérdés, a melylyel nem törődik.

— **Antiszemita képviselők vád alatt.** Rác Géza orsz. képviselő kiadása iránt e héten kereste meg a képviselőházat a budapesti kir. fenyítő törvényszék elnöksége. Rác Géza ellen tudvalevőleg a kir. főügyészség indított sajtópört ama röpirat miatt, melyet Rác Pozsonyban tartott védbeszéde kapcsán kiadott. A vád izgatásra irányult. — Verhovay Gyula kiadatását az ismert sikkasztási ügyben szintén a napokban fogja kérelmezni a törvényszék.

— **A pesti izr. nőenyilet** legutolsó választmányi ülésében jelentés tétett a lefolyt három havi működésről; ennek értelmében f. évi július, augusztus és szeptember havában következő összegek osztattak ki segélyezések fejében: 120 személynek havi ösztöndíj gyanánt 1190 frt, — továbbá 356 frt személynek alkalmi segélyek fejében 1271 frt, — 136 személynek rendes házbérsegély fejében 1031 frt, — 20 künnlevő árvának neveltetési járulékként 401 frt, — 6 gyermekágyasnak 47 frt, — 2 kiházasító segély 30 frttal, összesen tehát 3160 frt. — Az egylet által jótékonycélra fordított összes kiadások a megjelölt időszak alatt 8340 frt 10 krra rugtak.

— **A vasmegyei zsidóellenes zavargások** ügyében ítelt e héten a kir. tábla II. büntető tanácsa. Ezek a vichnyei és peszenyéri zavargások. A kir. tábla, az első bíróság ítéletének teljes megváltoztatásával, a vádlottakat a lázadás büntette alól fölmentve, a btk. 175. §-ában meghatározott magánosok elleni erőszak büntetésében mondtotta ki bűnösnek s az enyhítő körülményeket is tekintetbe véve, a 92. § alkalmazásával 1½ év és 6 hó között változó börtönbüntetésre ítélte, a 4 havi vizsgálati fogság beszámításával. Ezenkívül az egyik vádlottat a btk. 335. és 334. §-ai szerint minősülő lopás vétségében is bűnösnek mondtotta ki s külön 10 havi börtönbüntetésre ítélte.

Szerkesztőségi üzenetek.

D. L. urnak Pozsony. Ismerjük. A munka már két évvel előbb jelent meg és minden könyvkereskedésben kapható.

Modestus. A tárczát annak idején közöljük; most nem alkalmoszerü.

H. L. urnak Budapest. Az illetők mozognak, még pedig nem minden eredmény nélkül. Az irodák fennállása már csak időkérdés. Türelem!

A Franklin-Társulat kiadásában

(Budapest, IV. kerület, egyetem-utca 4. szám)

megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

- Csukási F. és Schön J.** Zsidó hittan a szentírás elbeszélései kapcsán az őshéber eredeti szöveg alapján a legjelesebb értelmezők és fordítások egybevetésével.
- **Első könyv.** A népiskola felső osztályai illetve a polgári és közép-iskolák alsó osztályai számára. Füzve 60 kr.
 - **Második könyv.** A polgári és középiskolák III. és IV. osztályai számára. Füzve 50 kr.
 - **Harmadik könyv.** Függetlenül a második könyvhez az írott és szóbeli tan alapján, Dr. Baeck lissai rabbi nyomán. A polgári és középiskolák negyedik osztályai számára. Füzve 20 kr.
- Erdődy János.** Földrajzi vezérfonal iskolai és magánhasználatra. Negyedik átdolgozott kiadás. Kilencz térképpel. Füzve 40 kr.
- Führer I. és Schön J.** Módszeres nyelvtani példatár számos feladvánnyal. A népiskolák II. osztálya számára mondattani alapon. Kötve 20 kr., III. osztály számára kötve 25 kr., IV. osztály számára kötve 25 kr.
- Hochmuth Abraham.** Gotteserkenntnis u. Gottesverehrung als Lehr- und Handbuch zum Religionsunterricht 1 fl. 20 kr.
- **Istenismeret és Isten-tisztelet.** A biblia és későbbi iratokon alapuló tan- és kézikönyv a vallás oktatására 1 frt 20 kr.
- Hoffmann Mór.** Német Nyelvtan. A közép- és polgári tanodai alsóbb osztályok számára. I. rész. Második javított és magyar olvasmányokkal bővített kiadás. Füzve 60 kr. II. rész. A polgári tanodák III. és IV. osztályai használatára. Füzve 80 kr.
- Klingenberg J.** Deutsches Sprachbuch. Ein Leitfadens zur praktischen und theoretischen Behandlung des einfachen Satzes, mit einer Beigabe von Orthographie und Stylübungen. Zweite Auflage. I. Theil. Für die III. Volksschulclasse. Geh. 30 kr.
II. Theil. Für die oberen Volksschulclassen (4. 5.) geh. 40 kr.
- **Magyar nyelv- és irálytan.** Helyesírási és irodalmi függelékkel. A népiskola V. és VI. valamint a polgári iskola I. és II. osztálya számára. Második javított kiadás. Kötve 60 kr.
 - **Gyakorlati német nyelvtan** kezdők számára. I. rész. Kötve 25 kr.
- Kohányi Sámuel.** Gyermekdalok Fröbel fejlesztő rendszeréhez. Kised-óvodák, gyermekkertek, a népiskolák alsóbb osztályai és családi használatra. I. füzet. Füzve 20 kr., II. füzet. Füzve 40 kr.
- Kont Gyula.** Elemi természettan. Első természettanulmányul, különösen a közép- és polgári iskolák számára 1 frt 60 kr.
- Löw Lipót.** Bibliai történet zsidó tanulók számára. Magyarra áttette Löw Tóbiás, V. kiadás, Kötve 50 kr.
- Ribáry Ferencz.** Magyarország története rövid előadásban. Elemi-, felsőbb nép- és polgári iskolák számára. Második kiadás, füzve 25 kr.
- **Kis földleírás.** Elemi- és felsőbb népiskolák, számára Hetedik javított kiadás. Kötve 30 kr.
- Stricker J. Klein L. und Mayer A.** Das erste Schuljahr. Fibel nach der gemischten Schreibmethode. Cart. 25 kr.
- **Das zweite Schuljahr.** Deutsches Lesebuch für die Volksschulen Ungarns. Cart. 30 kr.
 - **Das dritte Schuljahr.** Cart. 40 kr.
 - **Das vierte Schuljahr.** Cart. 50 kr.
 - **Das fünfte Schuljahr.** Cart. 60 kr.
 - **Das sechste Schuljahr.** Cart. 70 kr.
- Szirmai J. Vöröss S. és Szilágyi J.** Az első iskolaév. Magyar Abc- és olvasókönyv a népiskolák I. osztálya számára. Keménykötésben 20 kr.
- **A második iskolaév.** Magyar olvasó- és nyelvképzőkönyv a népiskolák II. oszt. számára. Keménykötésben 30 kr.
 - **A harmadik iskolaév.** A népiskolák III. oszt. számára. Keménykötésben 30 kr.
 - **A negyedik iskolaév.** A népiskolák IV. oszt. számára. Keménykötésben 50 kr.
 - **Az ötödik és hatodik iskolaév.** A népiskolák V. és VI. osztálya és az ismétlő iskolák számára. Keménykötésben 60 kr.
- Szomor Károly.** A magyar nemzeti irodalom története vázlatban. Felsőbb nép- és polgári iskolák, nőneveldek és tanítóképezdek számára. Füzve 60 kr.
- Ziltz Mór.** Hittan az izraelita népiskolák felsőbb osztályai számára. Harm. kiadás. Füzve 40 kr.
- **Hittan az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára.** Hatodik kijavított kiadás. Keményköt. 30 kr.
 - **Religionslehre für israel. Schulen.** Zweite vielfach vermehrte Auflage nebst einem Anhang von den Ceremonialgesetzen Geh. 65 kr.
 - **Glaubenslehre für die unteren Classen der isr. Volksschulen.** III. verb. Aufl; Geh. 25 kr.
 - **Glaubenslehre für die höheren Classen der isr. Volksschu.** u. Dritte vermehrte und verbesserte Auflage. Geh. 35 kr.
 - **Hebräische Sprachlehre für isr. Volksschulen in zwei Coursen.** Zweite Aufl. Geh. 40 kr.

Butor	<p align="center">Első</p> <h2 align="center">Budapesti butorbazár</h2>	Butor
Deák-utca 7. szám, I. emelet.		
<p>Ajánlom a t. közönségnek dús felszerelésű raktáramat, asztalos- és kárpitos-munkákból, menyasszonyi kelengyék, szalodák, fűrdők és irodák berendezésére a legegyszerűbb kivitelűtől a legfinomabbig. Az országos kiállításra szekrények, állványok, asztalok és díszítési munkáknak készítését elvállalom és kívánatra mindenféle mintájú rajzokkal szolgálom. Raktárom túltömöttsége miatt régibb divatu butorok beszerzési árán alul adatnak el.</p>		
Eladás nagyban és kicsinyben.		
<p>Ajánlom még általánosan kedvelt szabadalmazott gyermek-pólya-szekrényeket fürdő-berendezéssel. Elvállalom továbbá mindennemű munkát magánlakásokban, ugymint szőnyegek kifésztését, tükörök és képek elhelyezését. — Minta-könyvem — új rajzokkal — 1 frt betét mellett, esetleg butor-bevásárlásnál ingyen adatik.</p>		
<h1 align="center">FRANKL B.</h1>		
Butor	Deák-utca 7. sz. I. emelet.	Butor
Alapított 1832-ben.		

Értesítés.

Van szerencsém a t. cz. közönségnek tudomására hozni, hogy a Ferencz-József tér 5. sz. a. lévő nyomdaüzletet f. é. október elsején átvettem s a legújabb és leg-tökéletesebb felszerelvények beszerzése folytán abba a helyzetbe jutottam, hogy minden versenyt kizáró olcsó árak mellett mindennemű nyomtatványt a legegánsabban kiállithatok. Kiváló tisztelettel

Szigeti Márton

könyvnyomdatulajdonos
(Budapest, Ferencz József-tér 5. sz. a.)

Pályázat.

Egy nőtlen izr. okleveles tanító kerestetik, ki az előirt elemi tantárgyakban oktatni képes és esetleg a baromfi metszésre is kvalifikációval bir. Évi fizetés 160 frt és teljes ellátás. Folyamodványok e hó 15-ig az alulírotthoz be-küldendők.

Hirschler Ignác
Versegh.